

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

X kadencja

Zapis stenograficzny

ze wspólnego posiedzenia
Komisji Spraw Zagranicznych
i Unii Europejskiej (58.),
oraz Komisji Ustawodawczej (127.)

16 lutego 2021 r.

Porządek obrad:

1. Pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie zesłania Aleksieja Nawalnego do łagru oraz brutalnego tłumienia demonstracji demokratycznej opozycji przez władze Federacji Rosyjskiej (druk senacki nr 323).

(Początek posiedzenia o godzinie 14 minut 02)

(Posiedzeniu przewodniczą przewodniczący Komisji Ustawodawczej Krzysztof Kwiatkowski oraz przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej Bogdan Klich)

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Otwieram wspólne posiedzenie dwóch komisji: Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej w imieniu pana przewodniczącego Bogdana Klicha i Komisji Ustawodawczej, której pracami mam zaszczyt kierować.

Stwierdzam – na podstawie obecności na sali, a także uczestnictwa w posiedzeniu obu komisji w trybie zdalnym – że mamy kworum na posiedzeniu obu komisji.

Chciałem państwa poinformować, że oczywiście na posiedzenie połączonych komisji byli zaproszeni przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Niestety nikt z tego zaproszenia nie skorzystał.

Tym bardziej serdecznie witam byłego ministra spraw zagranicznych, obecnie eurodeputowanego, pana ministra Radosława Sikorskiego, który jest z nami na sali.

Wiem, że są z nami także eksperci Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej. Oddam głos panu przewodniczącemu celem ich przywitania.

(Przewodnictwo obrad obejmuje przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej Bogdan Klich)

**PRZEWODNICZĄCY
BOGDAN KLICH**

Witam serdecznie tych ekspertów, którzy są z nami przede wszystkim zdalnie: panią

prof. Lenę Kolarską-Bobińską, gen. Macieja Hunię, prof. Zdzisława Macha, prof. Pawła Laidlera, panią ambasadorkę Urszulę Gacek, panią prof. Annę Pacześniak, gen. Mieczysława Gocula oraz panią Katarzynę Braiter. Witam także pana Piotra Niemczyka, który jest z nami osobiście. To będzie okazja do tego, żeby skorzystać nie tylko z poglądów senatorów, ale także z wiedzy państwa i państwa opinii w debacie nad tą uchwałą. Dziękuję.

(Przewodnictwo obrad obejmuje przewodniczący Komisji Ustawodawczej Krzysztof Kwiatkowski)

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję panu przewodniczącemu.

W porządku posiedzenia połączonych komisji mamy pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie zesłania Aleksieja Nawalnego do łagru oraz brutalnego tłumienia demonstracji demokratycznej opozycji przez władze Federacji Rosyjskiej.

Nie ma żadnych uwag do porządku posiedzenia.

Stwierdzam, że porządek posiedzenia połączonych komisji został przyjęty.

Ten wyjątkowy projekt uchwały, który jest tak ważny z punktu widzenia kraju dla nas sąsiadkiego, a także nas jako przedstawicieli demokratycznie wybranego polskiego parlamentu, przedstawi w imieniu senatorów wnioskodawców pan przewodniczący Bogdan Klich, któremu oddaję teraz głos.

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Drodzy Państwo, mam nadzieję, że ten projekt uchwały zostanie w Senacie przyjęty przez

aklamację, bo trudno sobie w ogóle wyobrazić, żeby były jakiegokolwiek różnice pomiędzy senatorami odnośnie do reakcji w tak ważnej sprawie, jaką jest upomnienie się o los Aleksieja Nawalnego i upomnienie się o tych, którzy są w sposób brutalny, a często bestialsko traktowani przez rosyjskie organa porządkowe.

Przypomnijmy: Aleksiej Nawalny, symbol, polityk, który postanowił rzucić wyzwanie Kremłowi i Władimirowi Putinowi osobiście. Najpierw był prześladowany, później przeprowadzono, na szczęście nieskuteczną, próbę otrucia tego polityka, a potem, po jego powrocie do kraju, przy pomocy fikcyjnego sądu został skazany na łagier, czyli innymi słowy, mówiąc po polsku, zesłany do łagru. Taka jest kara, która spotkała Aleksieja Nawalnego za głoszenie swoich poglądów, poglądów odmiennych od reżimu na Kremlu.

Rosjanie wyszli tłumnie na ulice wielu miast w proteście. To były największe demonstracje od 2011 r. Myślę, że wielu senatorów pamięta tamte wydarzenia z 2011 r. Ja akurat miałem okazję być wtedy w składzie delegacji naszego parlamentu w Moskwie ze wsparciem dla demonstrujących, dla tych, którzy upominali się o wolność słowa oraz o demokrację w Federacji Rosyjskiej. Te demonstracje były największą – powtórzę to raz jeszcze: największą – falą demonstracji Federacji Rosyjskiej od tamtego czasu.

Los Aleksieja Nawalnego jest nie tylko w rękach Putina, bo częściowo zależy od tego, jak będzie reagowała wspólnota międzynarodowa, zależy od tego, jak będą reagowali najbardziej wpływowi politycy tego świata. Przypomnę, że Stany Zjednoczone bardzo szybko ustami nowego prezydenta, prezydenta Bidena, zareagowały, żądając uwolnienia Aleksieja Nawalnego i zaprzestania represji w stosunku do jego zwolników. Przypomnę też, że Rada do Spraw Zagranicznych Unii 25 stycznia br. potępiła te represje i wezwała Rosję do natychmiastowego uwolnienia wszystkich zatrzymanych z Aleksiejem Nawalnym na czele. Nie zdecydowano się jednak w Unii Europejskiej na wprowadzenie dodatkowych sankcji, takich, które poszerzałyby reżim sankcyjny nałożony na Kreml w ciągu ostatnich lat. I to jest przedmiotem naszego apelu.

W związku z tym w tej uchwale w zasadzie najważniejszy jest adresat i najważniejsza jest treść tego apelu. Apelujemy bowiem o to, aby Unia Europejska poszła krok do przodu,

aby zareagowała kolejnymi sankcjami nałożonymi nie na społeczeństwo rosyjskie, tylko na przedstawicieli władzy, tak aby one podwyższały koszty funkcjonowania tej władzy, w sytuacji kiedy represjonują z taką brutalnością swoich przeciwników politycznych. I dlatego oczekujemy, że Rada do Spraw Zagranicznych Unii Europejskiej rozszerzy sankcje na władze Federacji Rosyjskiej.

Chcę powiedzieć, że nie jesteśmy odosobnieni w tych wystąpieniach, bo przecież i Parlament Europejski, i kilka parlamentów narodowych podjęły już takie decyzje. Przed nami uczynił to Senat Republiki Czeskiej. W tej sprawie będą zabierać głos także inne parlamenty narodowe. Nasza akcja jest uzgodniona także z tymi innymi parlamentami narodowymi. W związku z tym dobrze by było, żeby polski Senat wpisał się w ten wspólny głos Zachodu potępiający to, co dzieje się w Rosji, oraz wzywający Unię Europejską do bardziej zdecydowanego działania.

Treść projektu uchwały została państwu dostarczona w odpowiednim druku. Dziękuję za uwagę.

PRZEWODNICZĄCY KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję panu przewodniczącemu.

Dziękuję nie tylko za sam projekt, ale także za to, jak on został sformułowany. Jest to rzeczywiście sytuacja wyjątkowa, że ten głos przypominający o standardach demokratycznego państwa prawa płynie stąd, z Polski. Musimy pamiętać o tym – i my to przypominamy w tym momencie – jak jest sformułowana Konstytucja Federacji Rosyjskiej. Ona w art. 1 mówi, że Federacja Rosyjska, Rosja, jest demokratycznym federalnym państwem prawa. W art. 2 stanowi, możemy przeczytać, że: „Człowiek, jego prawa i wolności są wartością najwyższą. Uznawanie, przestrzeganie i ochrona praw i wolności człowieka i obywatela są powinnością państwa”. Nie mam żadnej wątpliwości, że to, co dzisiaj widzimy na ulicach rosyjskich miast, stoi w jawnej sprzeczności z zapisami Konstytucji Federacji Rosyjskiej i o uznawaniu, przestrzeganiu i ochronie praw i wolności człowieka dzisiaj absolutnie nie możemy mówić. Stąd jeszcze raz dziękuję wnioskodawcom za inicjatywę

dotyczącą tego projektu uchwały, który w całości popieram.

Oczywiście otwieram dyskusję.

Najpierw jeszcze oddam głos przedstawicielce Biura Legislacyjnego.

Bardzo proszę.

**GŁÓWNY LEGISLATOR
W BIURZE LEGISLACYJNYM
W KANCELARII SENATU
RENATA BRONOWSKA**

Dziękuję bardzo.

Renata Bronowska, Biuro Legislacyjne.

Szanowni Państwo, Biuro Legislacyjne ma 2 drobne uwagi dotyczące tego projektu uchwały.

Pierwsza z nich odnosi się do nazwy organu, który został tutaj przywołany, chodzi o Radę do Spraw Zagranicznych Unii Europejskiej. Otóż sugerowalibyśmy tutaj przywołanie nazwy tego organu w jej znaczeniu i w terminologii traktatowej, bowiem Rada do Spraw Zagranicznych to jest po prostu Rada Unii Europejskiej, która działa w składzie ministrów spraw zagranicznych. Jak powszechnie wiadomo, Rada Unii Europejskiej działa w różnych składach, ale traktatowo nadal jest to Rada Unii Europejskiej. Dlatego proponowalibyśmy odniesienie się do tej terminologii, która obowiązuje w traktacie.

I druga uwaga. Tutaj jest prośba o rozwinięcie skrótów, które się pojawiają, w momencie kiedy wymienia się Senat. Jest wspomniany „Senat RP”, a my proponowalibyśmy przywołanie po prostu pełnej nazwy. Dziękuję bardzo.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję za te 2 uwagi.

Czy Biuro Legislacyjne ma jeszcze jakieś uwagi?

Czy przedstawiciel wnioskodawców chce przyjąć te uwagi jako autopoprawki?

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Wolałbym pozostawić tę nazwę „Rada do Spraw Zagranicznych”, dlatego że ona jest

obecna w terminologii w języku polskim. Ona jest dokładnym tłumaczeniem tzw. FAC, Foreign Affairs Council. I to wolałbym pozostawić. Oczywiście przyjmuję propozycję zapisu „Senat Rzeczypospolitej Polskiej” jako autopoprawkę.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję.

Czyli mamy 1 autopoprawkę.

Dziękuję Biuru Legislacyjnemu.

Oddaję głos panu posłowi, byłemu ministrowi.

Pan Radosław Sikorski.

**POSEŁ DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
RADOSŁAW SIKORSKI**

Panowie Przewodniczący, zgadzając się z każdym słowem, które tu padło, miałbym sugestię, żeby zaproponować coś praktycznego, także dla Polski. Mianowicie Unia Europejska jest już w trakcie uchwalania – nie pomnę, na jakim to jest ostatecznie etapie w tej chwili, ale także poszczególne państwa Unii Europejskiej to uchwały – tzw. ustawy Magnitskiego. To są ustawy, które umożliwiają to, co pan przewodniczący Klich sugeruje, tzn. nakładanie sankcji nie na państwa i społeczeństwa, tylko na winnych, winnych represji i winnych korupcji na wielką skalę. Nawalny został otruty przez szwadron śmierci, który funkcjonuje w strukturach władzy rosyjskiej. On operuje w Rosji, operuje też, jak wiemy, na terytorium Unii Europejskiej, morduje przeciwników władz rosyjskich. Szereg państw już takie ustawy Magnitskiego uchwaliło. To umożliwi szybsze i bardziej precyzyjne nakładanie sankcji. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Bardzo proszę. Pan przewodniczący Bogdan Klich.

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Przyjmuję w imieniu wnioskodawców ten wniosek i za chwilę przedstawię odpowiednią poprawkę.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.
Czy mamy jakieś kolejne zgłoszenia?
Bardzo proszę, Panie Senatorze.

SENATOR
WOJCIECH PIECHA

Ja się odniosę do akapitu drugiego: „Istnieją dowody, że władze rosyjskie stały za próbą zgładzenia Aleksieja Nawalnego bojowym środkiem trującym”. Czy na to są twarde dowody, czy to są tylko dowody związane ze spekulacjami na ten temat?

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Pytanie do autorów projektu uchwały.
Bardzo proszę.

SENATOR
BOGDAN KLICH

Nie ma wątpliwości co do tego, skoro Niemcy potwierdzają taką wersję, a Aleksiej Nawalny przebywał na ich terenie na leczeniu i na ich terenie odbyła się diagnostyka, która wykazała obecność substancji o charakterze chemicznym, zatem zakazanej odpowiednią konwencją substancji trującej. Również dane wywiadowcze z innych krajów potwierdzają to, że władze Federacji Rosyjskiej – my nie mówimy kto – były w ten proceder zamieszane. W związku z tym nie widzę powodów, żebyśmy się kryli z naszymi przekonaniami opartymi na dowodach.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Czy ktoś...
Pan marszałek Marek Borowski.

SENATOR
MAREK BOROWSKI

Skoro mówimy o dowodach, to jeszcze trzeba wspomnieć o rozmowie telefonicznej,

którą Nawalny przeprowadził z jednym z wykonawców tego zamachu, który po prostu się nie zorientował, z kim rozmawia. Ona była bardzo szeroko upowszechniona w Rosji i na świecie.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Czy ktoś z pań i panów senatorów chce jeszcze zabrać głos?
Pan senator Czerwiński.

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Panowie Przewodniczący! Wysokie Komisje!

Właściwie to są jeszcze pytania. Rozumiem, że zesłanie do łagru Aleksieja Nawalnego było bezprawne... Czy było zgodne z prawem czy nie? Jeśli było bezprawne, to taki przymiotnik powinien się znaleźć w tytule uchwały. To po pierwsze.

Po drugie, jest pytanie: co chcemy tą uchwałą uzyskać? Czy tylko naszą satysfakcję, czy też coś konkretnego, czyli np. chcemy pomóc tym, którzy zostali aresztowani czy samemu Nawalnemu? Dlatego jest pytanie: czy te sformułowania, które są zawarte w tej uchwale, wywołają jakikolwiek skutek? Jak ocenia to autor tego tekstu? Czy też należałoby np. wspomnieć w tekście o zaniechaniu budowy rurociągu czy gazociągu Nord Stream 2 wprost? Wtedy nie tylko połączymy z tym interes Polski, ale przede wszystkim wezwanie do takich działań będzie na pewno bardziej skuteczne i wywrze większy wpływ na władze rosyjskie, z panem Putinem włącznie, niż najlepsze nawet wniosły apele, które niczym nie skutkują.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Czy pan przewodniczący chciałby się do tego odnieść?

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Panie Senatorze, gdyby to był tylko głos odosobniony, to on rzeczywiście mógłby mieć mniejsze znaczenie, ale, jak powiedziałem, on się wpisuje – my nie jesteśmy ostatni, jesteśmy jednymi z pierwszych – w głos wielu parlamentów krajów Zachodu. Przypomnę raz jeszcze, że przed nami odpowiednią uchwałę podjął Senat Republiki Czeskiej. Będą następne w najbliższym czasie. W tej sprawie wypowiedział się także Parlament Europejski. I jest to wezwanie, żeby Unia Europejska poszła dalej, aniżeli poszła do tej pory. Tak więc jestem przekonany, że te głosy wpłyną na Radę Unii Europejskiej, że Rada Unii Europejskiej w formacie ministrów spraw zagranicznych – patrzę na panią legislator – podejmie w najbliższym czasie odpowiednie decyzje rozszerzające sankcje na kolejne osoby z kręgów władzy Federacji Rosyjskiej. Tak więc o to chodzi.

Nie mając wątpliwości co do tego, że Nord Stream 2 nie służy polskiej sprawie, bo nie służy, byłem przeciwny dokładaniu do tej sprawy spraw, że tak powiem, narodowych, naszych własnych interesów. Ja z przyjemnością poświęcę któreś z posiedzeń komisji spraw zagranicznych naszej polityce czy naszym problemom z Federacją Rosyjską, bo też – jak państwo, zwłaszcza goście i członkowie komisji, pamiętaj – my sobie obiecaliśmy, że jedna z najbliższych konferencji Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej z udziałem naszych ekspertów będzie poświęcona właśnie relacjom pomiędzy Warszawą a Moskwą. Tak że wierzę w to, że ta uchwała w ramach pewnej serii uchwał parlamentów narodowych oraz Parlamentu Europejskiego będzie miała wpływ na mądrą decyzję Rady do Spraw Zagranicznych.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Pan przewodniczący, bardzo proszę.

**SENATOR
STANISŁAW GOGACZ**

Ja mam pytanie do przedstawiciela wnioskodawców. W akapicie pierwszym projektu

uchwały adresujemy tę uchwałę do Unii Europejskiej, in corpore, jak rozumiem, i do społeczności międzynarodowej, a w akapicie chyba przedostatnim czy ostatnim na stronie 1 mówimy, że Senat RP oczekuje itd. i wskazujemy jednocześnie, że to będzie Rada do Spraw Zagranicznych Unii Europejskiej. Proszę mi powiedzieć, bo pan był w europarlamencie, czy to jest taki automatyzm, że mówiąc w pierwszym akapicie o Unii Europejskiej, my mamy prawo w tym projekcie wskazać od razu, że to się po prostu wyartykułuje w radzie stałej Unii Europejskiej. Czy być może są jednak jeszcze inne możliwości oddziaływania Unii Europejskiej jako in corpore? Bo być może nie byłoby wskazane, żebyśmy my w tym projekcie jednak wskazywali, jak technicznie, jak strategicznie ma zachować się Unia, jakich swoich instytucji ma do tego użyć. Dziękuję.

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Panie Senatorze, zastanawialiśmy się na etapie pisania projektu tej uchwały, czy rzeczywiście adresować ją ogólnie do Unii Europejskiej, czy też do konkretnego organu, który jest odpowiedzialny za politykę sankcyjną. Wybraliśmy to drugie rozwiązanie, zwłaszcza że w najbliższym czasie będzie posiedzenie Rady do Spraw Zagranicznych i to ona będzie podejmowała decyzję. Oczywiście głos Parlamentu Europejskiego w tej sprawie jest też znaczący, ale on nie ma konsekwencji prawnych. Tzn. rada nakłada sankcje, rada cofa sankcje. W związku z tym, jeśli adresujemy to do Rady Unii Europejskiej zajmującej się tymi sprawami, czyli Rady do Spraw Zagranicznych, to wydaje mi się, że to jest dobry adresat. I ten pogląd na etapie pisania przeważał.

(*Senator Stanisław Gogacz: Panie Przewodniczący, jeżeli można... To dlaczego w pierwszym akapicie od razu nie wskażemy, tak jak to pan przed chwilą powiedział, na radę stałą?)*

Pierwszy akapit to jest niejako prolog do całości uchwały. On mówi o tym, że Unia Europejska jako całość, jako zespół państw, które ją tworzą, wraz z innymi członkami społeczności demokratycznej... Tutaj mam czy mamy na myśli te kraje, które nie tylko demokrację stosują, ale także o demokrację zabiegają, w szczególności Stany Zjednoczone czy Kanadę, a także innych

partnerów pozaunijnych, jak: Szwajcarię, Norwegię czy Islandię. Tak więc Unia Europejska w tym wypadku jest rozumiana jako całość, jako organizacja państw europejskich. I dlatego mówimy o niej w całości, a później już precyzyjnie adresujemy nasze oczekiwania w stosunku do rady.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Pan przewodniczący Marcin Bosacki.
Bardzo proszę.

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Dziękuję bardzo.

Ja chciałem się odnieść do ostatniego pytania pana senatora, które uważam za bardzo sensowne, i jeszcze dodać coś do tego, co powiedział pan przewodniczący Klich.

Pierwszy akapit mówi o zmianie strategicznej, o tym, że świat Zachodu, zwłaszcza Unia Europejska, ale także cały świat Zachodu określany tutaj sformułowaniami „wolny świat” oraz „międzynarodowa społeczność demokratyczna”, powinny zmienić stosunek do Rosji i uznać za oczywistość, że Rosja jest agresywnym reżimem, który jest naszym strategicznym rywalem a nie, jak sądzą niektórzy – nie będę wymieniał, które państwa albo które instytucje tak sądzą, było to widać też w ostatnich dniach – partnerem, który czasem dziwnie się zachowuje. I o tym mówi pierwszy akapit i do tego wzywa, żebyśmy taką strategiczną refleksję podjęli. A te następne akapity, o których pan wspominał, to już jest podpowiadanie czy apelowanie o pewne kroki, które w tej ogólnej strategicznej refleksji powinny być podjęte w najbliższym czasie. Takim najbliższym krokiem powinno być rozszerzenie sankcji na władze Federacji Rosyjskiej. I to jest skierowane do określonego organu Unii Europejskiej, który może te sankcje wprowadzić. Tak bym to wytłumaczył.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.

Czy ktoś z pań i panów senatorów chce jeszcze o coś zapytać lub zabrać głos?

Bardzo proszę. Pan senator Piecha.

SENATOR
WOJCIECH PIECHA

Panie Przewodniczący, ja mam krótkie pytanie. My graniczymy bezpośrednio z Federacją Rosyjską, a takie kraje jak Hiszpania, Włochy, Francja, leżą poza granicami Federacji Rosyjskiej. Stąd te interesy mogą być niestety rozbieżne pomiędzy...

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Wszyscy leżymy, my też, poza granicami Federacji Rosyjskiej. Niech pan senator nie straszy.)

No tak, ale... Mówię o tym, że te państwa są oddzielone takim buforem. Tak że różne są spojrzenia na ten fakt, różne jest spojrzenie na to w poszczególnych krajach. No, wizyta ministra spraw zagranicznych Unii Europejskiej jest tego dowodem. On troszeczkę inaczej spojrzął na tę sprawę i tego tematu w ogóle nie podjął. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Pan przewodniczący.

SENATOR
BOGDAN KLICH

Muszę powiedzieć, że na działania agresywne Federacji Rosyjskiej przynajmniej od 2014 r. stanowisko zarówno z jednej strony Wspólnoty Europejskiej, jak i z drugiej strony Wspólnoty Atlantyckiej jest stanowiskiem ostatecznie jednolitym. Mogą istnieć różnice zdań na poziomie *decision shaping*, ale w fazie podejmowania decyzji, czyli *decision making*, Unia i NATO dochodzą do wspólnego stanowiska. W pierwszej sprawie warto przypomnieć o tym, że zostały nałożone poważne sankcje na przedstawicieli władzy na Kremlu po aneksji Krymu oraz po inwazji Federacji Rosyjskiej na Donbas. Od tego się zaczęło. Do tej pory one są utrzymywane, pomimo że są takie kraje, które rzeczywiście wołałyby, żeby one zostały cofnięte. Ponadto w sprawie

Nawalnego też Unia Europejska zareagowała pierwszymi sankcjami. My w tej chwili występujemy o to, żeby te sankcje, ten reżim sankcyjny został wzmocniony i poszerzony. Oczywiście są takie kraje, które uważają, że niekoniecznie należy poszerzać te sankcje, ale jest w tej chwili zwiększająca się grupa krajów, które uważają, że te sankcje należy poszerzyć. Wydaje mi się, że jest w tej chwili taka masa krytyczna dla poszerzenia tego reżimu sankcyjnego.

Jeżeli chodzi o Sojusz Północnoatlantycki, to nie będę przypominał szczegółów. Powiem tylko, że w odpowiedzi na inwazję Rosji na Krym i na Donbas po raz pierwszy w tej części świata, a po raz czwarty w historii NATO został przywołany art. 4 traktatu waszyngtońskiego mówiący o konsultacjach i po raz pierwszy na naszej ziemi odbyły się wielotysięczne manewry, które trwają do dzisiaj. Również po raz pierwszy w ramach Enhanced Forward Presence znajdują się – co prawda nie permanentnie, ale rotacyjnie – oddziały natowskie na naszej ziemi. To wszystko świadczy o tym, że Unia Europejska i Wspólnota Atlantycka potrafią mówić jednym głosem, w momencie kiedy istnieje, że tak powiem, zdolność do przekonywania tych krajów, które są odległe od Federacji Rosyjskiej, przez kraje, które znajdują się bliżej jej granic. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję.

Czy ktoś z pań i panów senatorów chce jeszcze zabrać głos? Nie widzę więcej zgłoszeń.

W takim razie...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Przepraszam. Ktoś jeszcze?

(Senator Bogdan Klich: Doradca naszej komisji, pan Piotr Niemczyk, chciałby zabrać głos.)

Przepraszam. Bardzo proszę.

**CZŁONEK ZESPOŁU DORADCÓW
KOMISJI SPRAW ZAGRANICZNYCH
I UNII EUROPEJSKIEJ
PIOTR NIEMCZYK**

To chyba nieporozumienie, ja może po prostu podparłem się ręką...

Ale mogę dopowiedzieć, jeśli chodzi o sprawę losów Nawalnego, że prawdopodobnie wylądował on w kolonii karnej „K-17 Oziernyj”. To jest w Republice Mordowii, bardzo złowieszczą nazwa. I będzie tam najprawdopodobniej więźniem z obozową... To jest kolonia karna o obozowym rygorze z obowiązkiem pracy dla więźniów, którzy pracują w tam zakładach krawieckich. Co ważne, w tym samym obozie przebywają także szpiedzy, m.in. Polak skazany na 14 lat ciężkich robót w Rosji. Tak więc to tyle tak trochę przez nieporozumienie... Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący. Chciałem dopowiedzieć tylko coś, co może Wysokie Komisje zainteresować. Dziękuję bardzo.

**SENATOR
BOGDAN KLICH**

Pan Piotr Niemczyk wspominał mi jeszcze o jednej rzeczy, o której miał pan wspomnieć podczas posiedzenia komisji, mianowicie o sprawie naszego obywatela, w przypadku której należałoby podjąć jak najszybciej interwencję. Niechże pan o tym powie.

**CZŁONEK ZESPOŁU DORADCÓW
KOMISJI SPRAW ZAGRANICZNYCH
I UNII EUROPEJSKIEJ
PIOTR NIEMCZYK**

Tak, oczywiście.

Panowie Przewodniczący! Wysoka Komisje!

Dlatego coś wiem o tym zakładzie karnym „K-17 Oziernyj”, że przebywa tam pan Marian Radzajewski. To jest Polak z Białegostoku aresztowany w 2018 r. pod zarzutem szpiegostwa na terenie Federacji Rosyjskiej. Został oskarżony o próbę zakupu tajnych części do systemów S-300, czyli do systemów przeciwlotniczych... bardziej przeciwrakietowych. To jest o tyle intrygujące, że system S-300 jest to konstrukcja z lat sześćdziesiątych, która weszła do uzbrojenia w Związku Radzieckim jeszcze w latach siedemdziesiątych i trudno podejrzewać, że są tam jeszcze jakieś tajne części. Mimo tego pan Marian Radzajewski został skazany na 14 lat ciężkich robót właśnie w kolonii karnej i niestety, że tak powiem, świat milczy na ten temat. On przebywa

razem z Amerykaninem Paulem Whelanem, który został mniej więcej w tym samym czasie aresztowany i skazany na 16 lat ciężkich robót. Też wygląda to na prowokację, ponieważ on dostał pendrive'a od uczestnika wesela, na które przyjechał do Moskwy, na którym miały być zdjęcia z tego wesela, a okazało się, że tam są tajne materiały. I pod tym zarzutem skazano go na 16 lat ciężkich robót. W jego sprawie już zdążył zająć stanowisko Antony Blinken, nowy sekretarz stanu Stanów Zjednoczonych, który zadeklarował, że Stany Zjednoczone zrobią wiele, żeby go wydobyć z więzienia, z tej kolonii karnej. Dlatego wydaje mi się, że kontekst pana Mariana Radzajewskiego jest tutaj ważny, tym bardziej że on niedawno został skazany na karę porządkową 70 dni karceru; 70 dni karceru, czyli przebywania w pomieszczeniu, które ma ok. 3 m na 2 m, gdzie nie ma żadnych mebli, a prycza jest przykuwana do ściany na dzień, więc on w ciągu dnia może albo chodzić, albo leżeć czy siedzieć na betonie. No, ciężko to odchorował; dziennikarze wiedzą od żony pana Radzajewskiego, co się z nim mniej więcej dzieje. W każdym razie jest to Polak w bardzo, bardzo trudnej sytuacji życiowej. Mnie się wydaje, że Polska nie ma żadnego powodu, żeby się go wstydzić, bo nic nie wskazuje na to, żeby rzeczywiście zrobił coś nielegalnego. Nawet gdyby był polskim szpiegiem, to przecież też... No, po to są szpiedzy. Chociaż zdaje się, że on nim nie jest, więc... Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Pan przewodniczący.

SENATOR
BOGDAN KLICH

Ja się zobowiązałem, że w tej sprawie wystąpię z interwencją senatorską do ministra spraw zagranicznych prof. Raua.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Nie ma więcej zgłoszeń.

Pan przewodniczący mówił, że ewentualne modyfikacje projektu uchwały jeszcze będzie zgłaszał na kolejnym etapie procesu legislacyjnego.

Poddaję pod głosowanie projekt uchwały z wcześniej przyjętą autopoprawką po sugestii Biura Legislacyjnego.

Kto z pań i panów senatorów jest za przyjęciem tego projektu uchwały? Proszę o podniesienie ręki.

(*Głos z sali: 15 za.*)
15 głosów na sali za.

Kto na sali jest przeciwny projektowi uchwały?

(*Głos z sali: Nikt.*)
Kto na sali wstrzymał się od głosu?
Głos z sali: 1 senator...)

1 senator na sali się wstrzymał.

Proszę o dodanie wyników głosowania zdalnego... o zamknięcie już głosowania zdalnego i podanie zbiorczych wyników głosowania.

Zamknijmy, nawet jak ktoś nie zakończył procedury głosowania.

22 senatorów głosowało za przyjęciem projektu uchwały, nikt nie był przeciw, 2 się wstrzymało.

Stwierdzam, że połączone 2 komisje przyjęły projekt uchwały.

Czy pan przewodniczący Bogdan Klich zgodziłby się pełnić obowiązki senatora sprawozdawcy?

(*Senator Bogdan Klich: Tak, z przyjemnością.*)

Dziękuję bardzo.

Stwierdzam, że wyczerpaliśmy porządek posiedzenia połączonych komisji.

Przypominam, że w tej samej sali za 25 minut mamy posiedzenie Komisji Ustawodawczej wraz z komisją kultury, na którym będziemy mieli pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie ograniczenia wolności mediów w Polsce.

Zamykamy posiedzenie połączonych Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej oraz Komisji Ustawodawczej.

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy